

פולמוסי רבי יהושע בן חנניה ועיצובה של ההלכה ביבנה [א]
(יבנה וחכמיה, שיעור 3)

1. העצמות בדיר העצים ופולמוס הטומאה במרחב

משנה עדיות ח, ה: [...] העיד ר' יהושע על העצמות שנימצאו בדיר העצים, אמרו חכמים מלקט עצם עצם הכל טהור.

תוספתא עדיות ג, ג: אמר ר' שמעון בן עזאי מעשה שנמצאו עצמות בירושלם בדיר העצים ובקשו חכמים לטמא את ירושלם. אמר להן ר' יהושע בושת היא לנו וכלימה שנטמא את ביתינו. איה מייתי מבול, איה הרוגי נבוכדנצר, איה הרוגים שנהרגו במלחמה ועד עכשיו. אבל אמרו ודאי טמא ספק טהור.

2. כיצד מתאבלים? הפולמוס עם הפרושין [תוספתא סוטה טו, יא-יד]

משחרב הבית האחרון רבו פרושין בישראל שלא היו אוכלין בשר ולא שותין יין. ניטפל להן ר' יהושע. אמר להן בניי מפני מה אין אתם אוכלין בשר? אמרו לו נאכל בשר שבכל יום היה תמיד קרב לגבי מזבח ועכשיו בטל. אמר להן לא נאכל. ומפני מה אין אתם שותין יין? אמרו לו יין נשתה שבכל יום היה מתנסך על גבי המזבח ועכשיו בטל. אמר להם לא נשתה. אמר להם אם כן לחם לא נאכל שממנו היו מביאין שתי הלחם ולחם הפנים, מים לא נשתה שמהן היו מנסכין מים בחג, תאנים וענבים לא נאכל שמהם היו מביאין בכורים בעצרת. שתקו. אמר להם בניי להתאבל יותר מדיי אי אפשר ושלא להתאבל אי אפשר, אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר דבר מועט זכר לירושלם. עושה אדם צרכי סעודה ומשייר דבר מועט זכר לירושלם. עושה אשה תכשיטין ומשיירת דבר מועט זכר לירושלם, שנאמר 'אם אשכתך ירושלם תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי' וגו'.

אמר ר' ישמעאל מיום שחרב בית המקדש דין הוא שלא לאכל בשר ושלא לשתות יין, אלא שאין בית דין גוזרין על הצבור דברים שאין יכולין לעמוד בהן. הוא היה אומר הואיל ועוקרין את התורה מבינותינו נגזר על העולם שהוא שמם שלא לישא אשה ושלא להוליד בנים ושלא להקים שבוע בן עד שלא שיכלה זרעו של אברהם מאליו. אמרו לו מוטב לצבור שיהו שוגגין ואל יהו מזידין.

חזון ברוך א, י, י (מהדורת כהנא, עמ' שעא)

ואת גפן למה תוסיפי תת יינך, ועוד לא יקריבו ממנו בציון. וגם בכורי התבואה עוד לא יביאו...

3. קדושה ראשונה [משנה עדיות ח, ו]

אמר ר' אליעזר: שמעתי כשהיו בונים בהיכל עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרות אלא שבהיכל בונים מבחוץ ובעזרות בונים מבפנים.

אמר רבי יהושע: שמעתי שמקריבין אף על פי שאין בית, ואוכלים קדשי קדשין אף על פי שאין קלעים, קדשים קלים ומעשר שני אף על פי שאין חומה, שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא.

4. אליהו באחרית הימים: מהפכה אוטופית או רצף ריאלי? [משנה עדיות ח, ז]

אמר ר' יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכיי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני שאין אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרוב אלא לרחק את המקורבין בזרוע ולקרוב את המרוחקין בזרוע משפחת בית צריפה היתה בעבר הירדן וריחקה בין ציון בזרוע ועוד אחרת היתה שם וקרובה בין ציון בזרוע כגון אלו אליהו בא לטמא ולטהר לרחק ולקרוב ר' יהודה אומר לקרב אבל לא לרחק, ר' שמעון אומר להשוות את המחלקות וחכמים אומרים לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם

משנה עדיות ח, ג

העיד ר' יהושע ור' יהושע בן בתירא על אלמנת עיסה שהיא כשירה לכהונה. העיסה כשירה לטמא ולטהר לרחק ולקרוב. אמר רבן גמליאל קובלנו עדותכן אבל מה נעשה וגזר רבן יוחנן בן זכיי שלא להושיב בית דין על כך. הכהנים שומעין לכם לרחק אבל לא לקרב.

מלאכי פרק ג

(א) הַנְּנִי שִׁלַח מְלֵאכֵי וּפְנֵה דְרָךְ לְפָנַי וּפְתָאם יָבֹוא אֶל הַיְכָלוֹ הָאֵדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים וּמְלֵאךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר אַתֶּם חֹפְצִים הִנֵּה בָּא אָמַר ה' צְבֹאוֹת: (ב) וּמִי מְכַלְפֵּל אֶת יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הֶעֱמַד בְּהִרְאוֹתוֹ כִּי הוּא קָאֵשׁ מְצַרְף וּכְבָרִית מְכַבְּסִים: (ג) וַיֵּשֶׁב מְצַרְף וּמְטַהֵר כְּסָף וְטַהֵר אֶת בְּנֵי לְוִי וְזָקַק אֶתֶם כְּזָהָב וְכַכְּסֶף...	(כג) הִנֵּה אֲנֹכִי שִׁלַח לְכֶם אֶת אֱלֹהֵי הַנְּבִיא לְפָנַי בּוֹא יוֹם ה' הַגְּדוֹל וְהַנּוֹרָא: (כד) וְהָשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אָבוֹתֶם פֶּן אָבוֹא וְהִפִּיתִי אֶת הָאָרֶץ חָרָם:

עזרא ב, סב-סג: אלה בקשו כתבם המתחשים ולא נמצאו ויגאלו מן הכהנה. ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמד פהן לאורים ולתמים.